

מיכחבים

הוגו ואן דרייגוס, הצייר ההולנדי שצייר את חווה כשכירה תפוח. לא היה היחיד ששייף בצורה כזאת את הסיפור הקדמוני, בקובעו כי פרי העץ היה תפוח. גם אלברט דירר, הגרמני הגדול, שחי בערך באותו הזמן כמו ואן דרייגוס, נתן לחווה תפוח ביד, אבל בניגוד לדירר היה סופו של ואן דרייגוס רע. בגיל 40 בערך הוא החליט לפרוש מן הברדים וביקש להתקבל במינו. אחרי כמה חודשים

(המשך מעמוד 3) בשבועות האחרונים, בהם שרר המחסור בעגבניות, שהביא לעליה המסחררת של מחירן (וגם לעליה הקיצונית של המרדר) גם התנהל מסע החקלאים להבטחת מים לחקלאות («אל תיתן לחקלאות למות!»). לתדהמת גיליתי בפירסומים אלה כי לגידול אבטיח אחד (בהשקיה) זקוק חקלאי ל-200 ליטר מים. לגידול תפוח אחד — 30 ליטר מים.

רביד אשת טלוויזיה

בונדי סבא

במינו, ברד וללא בדים, הוא נפטר כשרעתו טרופה עליו. **אברהם בלומנפלד**, רחובות

טעות טלוויזיונית

על זיהוי של סבתא טריה (רחל המרחלת, העולם הזה 17.12.86). טעיתם: במדור רחל המרחלת הופיעה תמונת כשהכותבת אומרת שזאת רות בונדי. אינני רות בונדי.

מיקה רביד, התוכנית למישפחה, הטלוויזיה, ירושלים. תיקון הטעות, בצירוף הזיהוי הנכון, ראה גלופות.

צדיקה אחת בסדום

על התרגום של «מילים גסות» בסרטים (מהם אומרים, העולם הזה 24.12.86).

כל הכבוד לשני גיבורי הדיכוי (יותר נכון, התרגום) של הסרטים המיוזמים: אמנון מטלון, המפיק ואמירה שגב, המתרגמת. אחד עומד על מישמר התרבות ואחת, ממש צדיקה בודדת כסדרם, חושבת שקייבני מאט הוא ביטוי חריף. לוא היא היתה צופה בסרטים הנפולים כחלקיקי היתה מתחלחלת. בניגוד לה משתדלים כנראה מתרגמים אחרים לתרגם כל מילה לועזית שאיננה בדיוק סאלונית למונח עברי הראוי לכיבד השופכי. לעיתים קרובות אני שומע באנגלית נוסח די ערני, אך קורא באותו זמן, בתרגום, נוסח גועלי נפש. **גידעון רוזן**, תל-אביב

גם עם פרוטזה

לקראת סוף שנת 1961 ביקש שימעון צבר לא להשאיר את קוראי העולם הזה ללא תיקוה לקראת השנה החדשה, 1962, ולכן הוא שם כפיו של טוסבראיהנרי איש האיי מרות החכמות שלו, שתי חוכמות חיים ואלה ראו אור בגיליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה: **לשקר אין רגליים, אבל גם עם פרוטזה אפשר להגיע רחוק.** **צדיק ורע לו, וגם רשע — רע לו, אבל הוא לא מתלונן.**

לגידול תפוח-עץ — 22 ליטר מים ולגידול עגבניה אחת — לארבעה ליטר מים לכלב.

אם זה כך, או אפשר, מצדי, לוותר בעתיד על האבטיחים. עוד לא נולד אבטיח השקול כנגד 50 עגבניות עסיסיות, וגם לא תפוח השקול כנגד שבע עגבניות.

ובכלל, מישהו כבר ניסה לעשות סלט מאבטיחים ותפוחים? **יוסף שמעוני**, תל-אביב

עברית מחשמלת

זיכרונותיו של קורא על רקע הפיר-סומים לשימוש מבוקר של חשמל בימים החורף.

לנוכח הפירסומים הרבים של חברת החשמל כיצד להימנע משימושי יותר בחשמל בימי החורף הקרים נוכחתי במספר חרוזים ששמעתי (ור"שמת) לפני שנים רבות מפי הבלשן הירושלמי ראובן סיוון בפנינו עברית כתיקונה ברדיו. בעזרת חרוזים אלה ביקש סיוון להקנות את השימוש במושגים העבריים הנכונים בנושא החשמל:

מאורע קרה לנירה הנערה: היא ביקשה לגחץ את שימלתה הבהירה, וכדרך מגהנת טובה ומנוסה, שמה תקע בשקע ולא היססה. והנה אסון (לא כלי-כך נורא) נהווה קצר מחמת בידוד רע, וכך ניתך הנתיק בניצרה. ובכית שררה אפלה גמורה. אך ממיקרה כזה לעולם לא תיבהל בחורה המאזינה להסכת והשכל. תיקנה נירה את הבידוד בתיל. אחר ניגשה לניצרה באומץ ובחילי שמה במקום הנתיק שניתך, אחר, חדש, טוב ומשובח. וכשהיה ברי לה שהכול כשורה, פתחה את המתג והיתה אורה...

אורי קצין, רמת-גן

ארון תפוח

על חווה בגן-העדן והתפוח בתנ"ך (מיכחבים, העולם הזה 24.12.86). יסלה לי הקורא שמש, אבל התפוח מזוכר בתנ"ך לא רק כשיר השירים, אלא גם כספר משלי («תפוח זהב במשכיות כסף») וגם כספר יואל (רימון, גם תמר ותפוח, כל עצי השדה, יכשו»). וחזן מזה, מצוי בתנ"ך גם ארון כשם תפוח (תפוח בן חרוון). **שבתאי רמת**, תל-אביב

מוות במינו

על ציור התפוח בגן-העדן (מיכחבים, העולם הזה 24.12.86).

העולם הזה, שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03*232262/3/4. תאריך: 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך-מישנה: דוב איתן ♦ עורך תכנית: יוסי שנין ♦ רבות מערכת: ענת סרגוסטי ♦ עורך כיתוב: גורא נימץ ♦ צלמו מערכת: ציון צפריר, צבי טל ♦ עורך דפים: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ המו"ל: «העולם הזה» בע"מ ♦ הדפסה: הדפסת החדש בע"מ, תל-אביב ♦ הפצה: גד בע"מ, תל-אביב.

מת מוסר-עירעור חוקי על החלטות הצנזורה. לא היה סיכוי שההצעה תתקבל.

«פרשת אלכסיס»

אחד השיאים של המאבק היה בעניין «העסקיביש». מאז שהפרשה כולה נגנזה על ידי הצנזורה, פירסם אותה העולם הזה בצורת סיפור בדיוני על מלחמת יוון-תורכיה. מכיוון שהיה זה סיפור, לא הגיש העולם הזה את החומר לצנזורה. הוא פורסם תחת הכותרת «פרשת אלכסיס», והיה סימדרר בתולדות העיתונות העברית.

לפני כן פירסם העולם הזה תשבץ, ובו השמות של כמה מן הדמויות בפרשת העסקיביש, ששמותיהם נאסרו לפירסום. התשבץ היה עורך כך שאי-אפשר היה לפתור אותו, מבלי לדעת את השמות. בעיקבות פירסום זה הורתה הצנזורה להעולם הזה להגיש לביקורת מוקדמת גם את התשבצים.

בראשית שנות ה-60 עמד העולם הזה לפרסם מאמר שהופיע בשבועון צפתי, ושגילה את סודות הכור האטומי ברימונה. הצנזורה אסרה את הפירסום. העולם הזה פנה לבג"ץ, אך עתירתו נדחתה עליידי הושפט העליון משה זילברג. גם עצם הפנייה לבג"ץ והחלטתו נאסרו לפירסום. נקבע למעשה כי שיקול-דעתו של הצנזור הוא מוחלט, ואין עליו שום עירעור.

בעיקבות מלחמת יוסי-הכיפורים תלה ליי ברליצ'יה ניכרת בצנזורה, ותהליך זה נמשך מאז נכנס יצחק שני (ראה עמודים 14-16) לתפקיד דו כצנזור ראשי. כתוצאה מכך יש מחלוקות מע-טות בין העולם הזה והצנזורה, והתגבשו יחסים הדדיים הוגנים. אין העולם הזה נוהג לערער על פסילות קלות-ערך, הנעשות כמעט מדי שבוע.

המצב החמיר בגלל הפרשות האחרונות. כאשר אסרה הצנזורה את פירסום התצלומים של חוטפי-האוטובוס בקו 300 אחרי לכידתם, הודיע העולם הזה רישמית לצנזורה, באמצעות עורך-הדיון אמנון זיכרונ, שהוא עומד לפנות לבג"ץ. בעיקבות הודעה זו הותר פירסום התצלומים, והתצלום הראשון פורסם על שער העולם הזה ביום ה-25 באפריל 1984.

שאר העיתונים, ובניהם חדשות, עיכבו את פירסום התצלומים מרצונם החופשי במשך חודש נוסף. לעומת זאת פירסם חדשות את דבר קיומה של ועדת-זורע, ובתי-הדפוס שלו נסגר בפקודת הצנזורה במשך ארבעה ימים.

אחרי שהתפוצצה פרשת מרדכי וענונו, נאסר על העולם הזה לפרסם מאמר שלי במדור «הד נדון», שדיבר באופן מופשט על האופציה הגרעינית של ישראל. העולם הזה הודיע רישמית לצנזורה על כוונתו להגיש עתירה לבג"ץ. אך הצנזורה עמרה על דעתה. ברם, ערב הגשת העתירה שיתנה הצנזורה את טעמה, כנראה בעיקבות חוות-דעת של היועץ המישפטי לממשלה, והמאמר הותר לפירסום.

העולם הזה מקפיק בנחיצות הצנזורה, בנסיבות הטכנולוגיות הקיימות. על כך בעמוד 17 בגיליון זה.

קורא יקר,

המאבק בין העולם הזה והצנזורה התחיל מייד עם כניסתו לתפקיד העורך.

ב-1950 ביקש העולם הזה לפרסם כתבה על מחילי צה"ל בטיפול בנכים בביתן 19 של בית החולים תל-השומר. הרמטכ"ל ראו, יגאל ידין, הורה לצנזורה «לעכב» את הכתבה במשך שבוע. באותו השבוע הורה הרמטכ"ל לשובעו במחנה

שער, העולם הזה 25.4.84. האם זה דרוש? למי זה מועיל?

להכין כתבה משלו, שקילסה ושיבחה את יחס השילטונות לנכים.

במרצת שנות ה-50 היתה הצנזורה מכשיר נוסף בידי המישור הבין-גוריוני במילחמתו ב-שבועות המסויים. על כך סיפר הצנזור הראשי אבנר (ולטר) בראון עצמו בספר שכתב עם סיום תפקידו.

ב-1954 פירסם העולם הזה חומר מסויים, שלא עבר צנזורה. המאמר פורסם לא רק בעולם הזה בשפה העברית, אלא גם במהדורה האנגלית של השבועון. שהופיע באותה שנה. הצנזורה אסרה את הופעת המהדורה האנגלית (בלבר) במשך כמה שבועות.

ההסדר-יבין הצנזורה ובין «ועדת העורכים של העיתונים (היהודיים) היוםיים» לא חל על העולם הזה. מוסר זה, שהוקם בעיקר כדי לאפשר קישוריה-השתקה לפי רישת השילטונות, נגעל לפני העולם הזה לפי בקשת בן-גוריון ואנשיו. העולם הזה מצידו לא ביקש מעולם להצטרף אליו. התוצאה היא, בין השאר, שהצנזור רה יכולה לסגור את העולם הזה בכל עת, ושאיך להעולם הזה כל אפשרות של עירעור על החלטות הצנזורה.

כשהייתי חבר-כנסת, הגשתי הצעת-חוק להק-